

REPUBLIKA E SHQIPËRISË
AGJENCIA PËR MBËSHTETJEN E SHOQËRISË CIVILE
KËSHILLI KOMBËTAR PËR SHOQËRINË CIVILE

Nr. _____ Prot.

Tiranë më ____ . ____ . _____

PROCESVERBAL

**Tryezë e rrumbullakët mbi përgatitjen e shoqërisë civile shqiptare
për negociatat e pranimin në BE**

Tiranë, 12 prill 2018

Projekti i financuar nga BE “Asistencë Teknike për të promovuar një mjedis më të mundësues për zhvillimin e shoqërisë civile në Shqipëri” në bashkëpunim me Zyrën e Kryeministrit organizuan workshop-in "Përgatitja e Shoqërisë Civile Shqiptare për Pranimin në BE, shkëmbimin e praktikave dhe eksperiencave me vendet e tjera në rajon", i cili u mbajt më datë 12 prill 2018, pranë ambjenteve të Rogner Hotel, Tiranë.

Të ftuar në këtë tryezë të rrumbullakët ishin anëtarë të shoqërisë civile në Këshillin Kombëtar për Shoqërinë Civile (KKShC), përfaqësues nga Agjencia për Mbështetjen e Shoqërisë Civile (AMShC), përfaqësues të organizatave të shoqërisë civile në vend, përfaqësues nga Qeveria shqiptare, Delegacioni i BE-së në Shqipëri dhe anëtarët e ekipit të Asistencës Teknike.

Aktiviteti u mbështet nga Agjencia për Mbështetjen e Shoqërisë Civile (AMShC).

Qëllimet e kësaj tryezë e rrumbullakët:

1. Mbështetje për shoqërinë civile shqiptare për t'u përgatitur më mirë për hapjen e negociatave të pranimin në BE
2. Mbështetje Qeverisë shqiptare në akomodimin e rolit të shoqërisë civile brenda procesit të negociatave të pranimin
3. Ndarje e përvojave rajonale në negociatat e pranimin dhe angazhimin e shoqërisë civile midis shteteve anëtare dhe vendeve candidate
4. Identifikimi i hapave të radhës në përfshirjen e shoqërisë civile në strategjinë e negociatave të Shqipërisë në BE dhe në Udhërrëfyesin për një Mjedis Mundësues për Shoqërinë Civile në Shqipëri

Të pranishëm në takim:

Anëtarë të shoqërisë civile të KKSHC-së:

1. Znj. Afërdita Seiti
2. Z. Ali Coka
3. Z. Altin Hazizaj
4. Znj. Arta Dyrmishi
5. Z. Blendi Dibra
6. Znj. Emanuela Zaimi
7. Znj. Iris Luarasi
8. Z. Vladimir Thanu
9. Znj. Zana Vokopola

Përfaqësues nga AMSHC:

1. Z. Andi Kananaj
2. Z. Erion Banushi
3. Znj. Ina Gjini
4. Znj. Mimoza Çorbaxhi
5. Z. Andi Luga

Ekipi i Asistencës Teknike:

1. Znj. Christine Leiser
2. Z. Max Fras

Punimet e kësaj tyreze i përshëndetën:

1. **Z. Stephen Stork**
Përfaqësues nga Delegacioni i BE në Shqipëri
2. **Znj. Orjana Arapi**
Përfaqësuese nga Zyra e Kryeministrit
3. **Z. Sokol Dedja**
Përfaqësues nga Ministria për Evropën dhe Punët e Jashtme
4. **Z. Blendi Dibra**
Zv. Kryetar i Këshillit Kombëtar për Shoqërinë Civile
5. **Z. Andi Kananaj**
Drejtor Ekzekutiv i Agjencisë për Mbështetjen e Shoqërisë Civile

Më pas u vijua me prezantimet e tre ekspertëve mbi praktikat e mira dhe sfidat në përfshirjen e OSHC-ve në procesin e negociatave:

1. **Serbia:** Z. Naim Leo Besiri, *Instituti për Çështje Evropiane*
2. **Kroacia:** Z. Gordan Bosanac, *Qendra për Studime të Paqes*
3. **Mali i Zi:** Znj. Ana Novakovic, *Qendra për Zhvillimin e OJF-ve*

Gjithashtu zhvilluan punë në grupe të OShC-të për negociatat me BE dhe u bë prezantimi i përfundimeve dhe diskutimeve:

- **Kapitulli 23** (*gjyqësori dhe të drejtat themelore*)
- **Kapitulli 24** (*drejtësi, liri dhe siguri*)
- **Kapitulli 26** (*arsim dhe kulturë*)

Në vijim u zhvilluan pyetje dhe përgjigje:

Altin Hazizaj:

I should have had some questions for the government and some for the experts. But firstly I would thank the experts from the three countries for their nice presentation.

1. My first question is: Did any of you get governmental funding when you came to supporting this process of monitoring or whatever?
This is to show how responsible are our governments when it comes to show their commitment to EU integration?
2. I got a feeling that the process is not a process as said, fully functional but as something that the government has to get over it. Which means a typical process as it should be, democratic, fully functional etc., but as something that the governments have to do away with.
Is this the real feeling even for you?

The expert from Montenegro:

No, we did not get any funds from our government for independent monitoring during the process

The expert from Serbia:

No we did not get funds because our government has fewer resources, but we got some from EU through different organizations, having co-financing projects, supported by different donors.

The expert from Croatia:

At that point I would say no, we did not get funds from our government during the negotiation process. After we closed the process of EU integration we continued working by monitoring the elections and we are also monitoring now the Council for the implementation of the strategy up to 2020. We have got now some funds supporting civil society. Some of the people are enthusiastic some are not but we come from strong organizations. It depends on the people of the organization. He brings the example of the Ombudsman office when it was created people at first were skeptical but later it helped us a lot. We wanted liberal government, functional liberal democracy and independent media. Some called it bad government. They attacked a lot the ombudsman office. So, on some level yes, on some no.

The expert from Serbia:

Answers about the second questions he says that the process is helpful. The law on the access to public information is helping a lot in the last 10 years. Public information has greatly extended. All Ministries have their WebPages, booklet, explaining their work and giving access to everyone to get information on different issues. Example, our organization some time ago asked information on culture and youth from Albania, Monte Negro and Croatia but only two send information, Croatia and Monte Negro. We did not get any answers from your Ministry. He also brought the example of a cel.phone. When you have a phone you get a lot of information you didn't have before about everything, food, toothpaste you use, health, environment, even rakia etc. In Serbia a lot of people using rakia got seriously ill or died. He also said that 15 years ago a lot of people from LGBTI group were beaten because they were organizing their parade even though we have the freedom of association for all, even for people with different orientation, minorities etc. Now it doesn't happen.

Max asks for further questions.

Gjergji Vurmo:

Më vjen keq që disa përfaqësues (që do duhej të kishin dëgjuar me patjetër prezantimet e eksperteve) nuk ishin prezent si p.sh. Kuvendi, i cili ka një rol të rregulluar me ligj për procesin Evropian, duke vazhduar me një nivel më të lartë nga ana e qeverisë, duke vazhduar me biznesin, akademinë dhe mediat. Para një muaji ministri Bushati nxorri një dokument ku ishte e përfshirë si e shoh shoqëria civile rolin e qeverisë në kuadër të procesit të integritit evropian – dhe mënyra si e shihet qeveria ishte në linjat e ligjit për të “Drejtën e Informimit” dhe në linjat e ligjit për “Konsultimin Publik”. Nuk ka gjë më të trishtë për kontributin që shoqëria civile duhet dhe mund të japë në kuadër të procesit të integritit Evropian me një qasje dhe vizion pa vizion. Ekspertët sot dhanë shembuj sa kontribut jep shoqëria civiel por edhe sa përfiton qeveria në këtë përfshirje.

Pyetja: 1. Ne po flasim sot për boshllëqet dhe kapacitetet tona por do duhet të flasim mbi të gjitha për boshllëqet dhe kapacitetet e qeverisë përfshi edhe mungesën e vullnetit për të adoptuar disa modele që do ishin shumë më eficiente për të kanalizuar këtë kontribut të shoqërisë civile aktualisht edhe në të ardhmen.

2. Qeveria është shumë vonë jo thjesht përgatitjen e dokumentave për negociatat sepse po i rishikon akoma, që duhet t'i bënte në krye të herës, të përditësonte strukturën e re të qeverisë, strukturat qeveritare apo nderqeveritare që merren me procesin e Integritimit Evropian. Të paktën deri në Mars kur raporto i z. Bushati, qeveria akoma po përditësonte nuk e di në ka ndodhur ndonjë gjë këto 3-4 javët e fundit.

3. T'i kthehem edhe njëherë vizionit të prezantuar në Këshillin Kombëtar të Integritimit, është e pavend që roli i shoqërisë civile të jetë vetëm në kuadër të dy ligjeve të përmenduar më sipër. Meqe ra fjala, ligji për Konsultimin Publik ka patur 0 (zero) komente nga aktorë të ndryshëm që mund të kontribuonin por edhe nqs mund të kontribuonin ato komente duhet të ishin bërë publike. Procesi i Integritimit Evropian kërkon me patjetër të shkohet jo një dhe dy por 3-4 hapa më shumë sesa e drejta e informimit, sepse procesi i Integritimit Evropian kemi ngritur vetë ne një objektiv kombëtar sigurisht që shoqëria civile mund të jetë partner konstruktiv por nqs qeveria e përdor procesin për çdo gjë tjetër përveçse si një objektiv kombëtar që duhet arritur as mos prisni që shoqëria civile të jetë një partner konstruktiv i qeverisë biles duhet të friksoheni (pse disa nga ne fillojnë e i bëjnë fresk qeverisë) që ne "tradhtojmë" duke vonuar procesin e anëtarësimit të Shqipërisë në BE, këtë e them sepse këto janë sinjale që na kanë ardhur së fundmi. Pres përgjigje nga perfaqesuesi i Ministrisë së Integritimit, shpresoj të ketë ndonjë lajm të mirë persa i përket vizionit që ka qeveria në përfshirjen e shoqërisë civile apo jeni në të njejtat linja si ato të z. Bushati para disa javësh.

Max explains that he has done the presentation of all the participants, even of the representative of the Parliament.

Sokol Dedja:

Dokumenti që paraqiti në takimin e Këshillit Kombëtar për Integritimin Evropian, jo Ministri Bushati por Ministria e Europës, thotë që jemi duke reflektuar duke u përgatitur mbi cilin do të jetë modeli dhe kuadri institucional i përfshirjes së shoqërisë civile, dhe nuk po e kuptoj ku qëndron problemi. Këto janë vendime që ende nuk janë marrë, dmth dy ligjet "Ligji për të drejtën e Informimit" dhe Ligji për "Konsultimin Publik" u përmendën si një bilanc i asaj që ekziston deri tani, por nuk thuhet në asnjë vend që gjatë negociatave do të mbështetemi vetëm mbi këtë kuadër që kemi deri tani. Përse i përket kuadrit kohor a jemi vonë apo jo, nuk e di nëse ndoqët kuadrin kohor të paraqitur nga vendet fqinje, po të bëni krahasimin nuk jemi vonë. Mali i Zi p.sh pati rekomandimin për hapjen e negociatave në vitin 2011 dhe Këshilli që u mblodh në dhjetor të vitit 2011 nuk e mori vendimin përfundimtar e shtyu për disa kohë, por mori disa hapa të ndërmjetëm.

Gjergji Vurmo:

Është thënë që u është referuar vetëm atyre dy ligjeve (është e publikuar në faqen e Kuvendit). Nuk i jeni referuar ligjit më thelbësor, ligjit për “Krijimin e Këshillit Kombëtar të Integritimit Evropian” i cili duhet të vihet i pari dhe pastaj mund të renditen dy ligjet e tjera. Sigurisht që jemi akoma duke diskutuar dhe më bëhet qejfi që kemi akoma hapsirë, sepse nqs roli i shoqërisë civile do rregullohej vetëm me ato dy ligje do ishte për të ardhur keq.

The expert from Serbia:

I have to say that we definitely do not need to have laws to give our contribution. Sometimes they don't help us because we use them to show off. We are in the position that political will don't want to have consultations with public. Even Serbia is late because of Kosova issue, war crimes prosecution etc.

There is room to discuss what is done well or not.

In Serbia the perception of EU integration lastly has become less, compared to some years ago. This is because the government blames EU institutions in Brussels. As for political will we are sure that we have to push the political will.

In 2009, 78% of population wanted to join EU while in 2018 only 49% have a positive perception. It's because the government blames the EU institutions for being late, but in fact our government has not realized all the benchmarks EU has set.

For example if you have six tasks to realize but you have done only three you can not go further. Italy can agree but Germany no. We have never debated previously. Your country submitted eight months earlier and is sill, too late. We are late because we have some difficult issues to be solved such as war crimes prosecution and Kosova issue. He also brings an example of a call launched by a Ministry and they raised their voice because they always had favored the same organizations and this time we changed this.

Zana Vokopola:

Nëse ne do duam të vlerësojmë gatishmërinë e qeverisë për ta përfshirë shoqërinë civile në negociata, diskutimet marrjet e opinioneve duhet të kemi disa të dhena, p.sh ne nuk e dimë ende si shkon puna me Udhërrëfyesin, sa masa janë zbatuar? Është shumë optimiste që ne të marrim pjesë në këtë proces pa ditur akoma ku jemi, sa kemi realizuar nga masat?

Sokol Dedja:

First to what was said above every criticism is ok, the discussion was whether Albania was late or not, but we created the instruments.

The expert from Montenegro:

The same was in Montenegro, civil society took part in this process not very early before.

Orjana Arapi

Kjo është një pyetje shumë e drejtë. Unë do ta diskutoj me koleget, dhe a është paraqitur apo jo në Këshill, ka një vendimarrje dhe një sekretariat pas Këshillit në të cilin diskutojmë. Ju si anëtar mund ta kërkonti ta vendosni në axhendën e ardhshme të mbledhjes së KKSHC-së.

Zana Vokopola:

E kemi paraqitur.

Orjana Arapi:

Do të diskutohet. Ne do ta paraqesim dhe në nivele më të larta për të kuptuar rëndësinë e situatës, rëndësinë e momentit dhe faktin që çdo bashkëveprim i momentit është në të mirë të objektivit tonë kombëtar. Këtë çështje do ta sqarojmë dhe ndjekim së bashku.

Eriola Muka:***(Drejtorja e Politikave dhe Prioriteteve per Zhvillim)***

Ne jemi Drejtorja e cila ndjek Udhërrëfyesin për shoqërinë civile. Udhërrëfyesi është në proces draftimi, udhërrëfyesi i ri jo ai i vitit 2015. Pjesa e përfshirjes së shoqërisë civile në procesin e negociimit është një pjesë e Udhërrëfyesit dhe pjesë e prioriteteve. Ajo që është menduar deri tani është diskutimi i këtij Udhërrëfyesi me disa grupe problematike të shoqërisë civile. Në bisedën e fundit që kemi pasur me Max dhe Christine ka qenë dje, është një ftesë zyrtare që do t'ju vijë për tematikat që do ngrejmë të ketë dhe përfaqësues nga shoqëria civile. Këto do të jenë grupe të vogla për çështjet sensitive apo edhe për tematika të caktuara të Udhërrëfyesit. Më pas Udhërrëfyesi do paraqitet në një grup më të gjerë që është Këshilli Kombëtar për Shoqërinë Civile. Kjo është situata aktuale, takimet për grupet e punës do të fillojnë javën që vjen nga 16 deri 18 Prill, por janë ngjarje që kanë filluar të diskutohen dje, sepse u mor konfirmimi nga ekspertet.

Vladimir Thano:

Doja të shtoja se ne si anëtarë të KKSHC-së e shohim me shumë interes faktin për t'u përfshirë, përfshirja e deritanishme ka qenë në nivelin 2 % nga 100%. Mbledhjet e medha që dalin me disa rezultate nuk janë implementuar në praktikë me grupe më të vogla. Kjo nuk duhet ta kishte penguar shtetin përpara dy vitesh kur është formuar Këshilli, të funksiononte në këtë praktikë. Ka pesimizëm brenda Këshillit Kombëtar për Shoqërinë Civile nga ana e anëtarëve, a mund të jemi ne një tigër i vogël apo një tigër i madh kjo është një gjë për t'u riparë. Unë si pjesë e Komitetit për çështjet e Integritetit, të drejtat e njeriut dhe fuqizimi i ligjit mund të them që nuk kemi patur mundësinë të kemi kontrapart Ministrinë e Evropës ose Ministrinë e linjës për të diskutuar disa tematika që ndoshta sot mund të adresoheshin ndryshe. Kur përfaqësuesit e BE fillojnë mbledhjen kanë të drejtë kur thonë “has to be” por mbas kësaj duhet bërë. Unë uroj që KKSHC të ketë një axhendë pune më të specifikuar dhe t'i përfaqësojë organizatat e shoqërisë civile sepse ndoshta do na marrin me gurë kur të bëhen zgjedhjet dhe kjo është një frikë e jona

për të qenë sa më shumë përfaqësues të tyre. Unë personalisht i vlerësoj komentet e z.Vurmo. Kisha një pyetje për z. Gordan: Këshilli për shoqërinë civile në Kroaci është krijuar në vitin 2009, Kroacia ka hyrë në BE në vitin 2013, cili ka qenë roli i këtij Këshilli në procesin e Integritimit, në nivel ekspertësh dhe nivelin si ka punuar.

Sokol Murataj:

Pyetje për përfaqësuesit e qeverisë: në vitin 2010 punova me Delegacionin e BE për progres raportin dhe arritëm në një progres raport për aftësinë e kufizuar sepse nuk kishte asnjë qendër rehabilitimi dhe nuk kishte shërbime të duhura. Në vitin 2012 bashkë me bashkëpunuesit ndërkombëtarë i dërguam shtetit shqiptar projektin ambicioz të rehabilitimit për personat me aftësi të kufizuar. Para dhe pas procesit elektoral në Shqipëri, Kryeministri i Shqipërisë premtoi se do të bënte qendrën Kombëtare të Rehabilitimit. Por ky premtim nuk u mbajt. Ne kemi patur 12 prioritete por tani si duket kemi vetëm një, Reformën në drejtësi. Ne projektin e kemi pse po shmanget nga qeveria? Jo më shumë se para një jave kisha video takim me zv. Ministrat dhe i dorëzuaam projektet. Justifikimi është se shteti s'ka lekë. Kërkoj bashkëpunim për këtë çështje.

Orjana Arapi:

Çështja që ju ngritët është shumë specifike dhe ka të bëjë me një prioritet që lidhet me trajtimin e personave me aftësi të kufizuar. Qeveria shqiptare ka disa prioritete dhe nuk është vetëm reforma në drejtësi, por ka dhe prioritete të tjera për të cilat Ministrinë po punojnë dhe ka përgjegjësitë e veta. Ky prioritet që ju përmendet i takon Ministrisë së Shëndetësisë dhe mënyra si juve i jeni drejtuar zv. Ministres është niveli më i lartë për të siguruar komunikimin. Kuptohet që çdo ministri do të buxhetojë sipas mundësive që ajo ka, ne mund t'ja paraqisim dhe t'ja vëmë dhe njëherë në vëmendje duke qenë se dhe kolegja parafolëse udhëheq dhe koordinon prioritetet e qeverisë, për t'ja riparaqitur edhe një herë këtë çështje. Megjithatë ju siguroj se secila ministri në bazë të programit të qeverisë, ka përpunuar prioritetet të cilat po përpiqen t'i përfshijnë në buxhet të shikojnë realizimin e tyre në dy vitet e ardhme. Në këtë rast ne si koordinues të politikave, do ta përcjellim këtë shqetësim që ju ngritët për ta rivënë edhe njëherë në vëmendje.

Max thanks all the experts for their nice presentation and the representatives being present in the event.

New NGO representative:

I have worked for acquis, I know civil society is out of this process and I see very interesting to have a role in these groups. I see that they have said everything. If the government includes the voice of these new organizations in the working groups I think that the workshop realizes its objectives. Being a new organization, despite the experience I have as a person, we can not be part of these working groups. So I can not support being part of these working groups. How could it be solved? The experience is that the most potential groups give their contribution and these are such as networks or umbrella organization.

The question is how to include the voice of these new organizations?

Max explains that you raised an interesting point and if I could make a question on this issue on how to include the new organizations in this process.

We as technical assistance have looked at different ways on how to engage civil society in the process. Experience in Albania is that when you look at engaging CS in the process it is the most difficult issue, but it is not a problem only in Albania. Albania is not unique. There is a greater potential aggregation of civil society participation in the process. The question is how to insure the input of new organization in policy making to give the voice to new organization because there are not so many networks and umbrella organizations these new organizations are part of and have their say.

The expert from Croatia:

In Croatia these are usual aspects but of course the new ones can not contribute too much but of course they are welcomed. During the process we asked them to give their input but we didn't give much. You as a new organization has to cooperate with the strong ones.

New NGO representative:

Yes, I agree but not all the NGOs have capacities to be part of the groups with the strong ones. Maybe the KKSHC has to organize groups of NGOs specialized in different issues. In this way we can raise our voice.

The expert from Croatia:

In Croatia we would be happy to have some organizations as you, to deal with data etc. to give a clear panorama of what's going on.

The expert from Montenegro:

There is a solution for new organizations if there is a will to involve people with big knowledge in certain areas. The new organizations can appoint their people to be part of the groups. It is very easy to enter in these groups and present your proposals.

This can be done through networking and umbrella organizations.

We had 15 new NGOs and we involved local oriented NGOs in the process.

Arta Dyrmishi:

Kam një organizatë për gratë që nga viti 1998, kam 600 anëtare përfaqësuese. Ne llojmë për rrjetëzimin.

Ka patur lëvizje të pa koordinuara nga shteti, nuk kemi patur mbështetje. Unë jam sot këtu të them të rrjetëzohemi, të jemi mbështetje dhe llojmë për ato që ne duam.

Nuk ka diferencime midis organizatave e vogël apo e madhe, edhe organizata jonë ka filluar me 10 veta. Me vullnet arrihet çdo gjë.

Pyetja ime: sa mori pjesë në proces shoqëria civile e gruas në vendet tuaja ? Sa ishte pjesmarrja e saj?

The expert from Serbia:

There are a lot of women organizations dealing with trafficking, human rights protection involved with chapter 24. Organizations of the women in politics are very visible and have given their contribution for different issues, such as discrimination, domestic violence etc.

We have experienced that some organizations have been very vocal about EU integration. It is up to you to develop the CV of the organization.

You should be grouping and not necessarily, have to be in coalition. If we see the mission of some organizations, they don't tend to be large organizations, so the contribution is not so great.

The expert from Croatia:

You don't need to be large but to be specialized. I know that there are a few experts among the organizations but you have to raise your voice to give voice to other NGOs.

The expert from Serbia:

We have plenty organizations which gather people around themselves that have the same cause.

The expert from Montenegro:

Women movement is very strong; they entered in coalition for chapter 23. Networking should be organized through peer to peer programs.

You know that in the coalition everyone should write down every contribution.

Vladimir Thano:

Nga eksperti serb doja të dija për Konventën Kombëtare të Bashkimit Evropian ishte një organizatë që u krijua rishtazi, pra kur hyri Serbia në negociatave apo është një organizatë e cila ekzistonte?

E bëj këtë pyetje për të kuptuar nëse KKSHC-ja do të bëhet pjesë e këtij dialogu të strukturuar, sepse hapja e negociatave kërkon një dialog më të strukturuar dhe me grupe ekspertesh.

Nga eksperti kroat desha të pyes: Këshilli Kombëtar për Shoqërinë Civile është krijuar në vitin 2009, në vitin 2013 Kroacia u bë pjesë e BE; Cilat janë praktikave të këtij Këshilli?

Ne nuk kemi asnjë "study visit", ndoshta AMSHC-ja duhet ta organizonte, por nuk ka ndodhur edhe pse ne e kemi kërkuar. Në këtë sens cili do të ishte roli që Këshilli Kombëtar për Shoqërinë Civile mund të luante, mund të bënim amendime në objektivat tonë specifike duke patur parasysh se mbas 6 muajsh do të çelen negociatat?

Mund ta nisim ne dialogun e strukturuar?

The expert from Serbia:

Serbian National council for Civil Society was established in 2006. We know that the negotiation process has its point of view to EU integration. It is the civil society which brings the social changes. We looked at what was done in Slovakia, it was a long process, everything worked perfect, there were done the reforms, judiciary reform, administrative reform etc. The council opposed the government. There are 700 organizations working but more people in the level of expertise, 200 people. They are meeting on a regular base. Every single organization has its contribution. You have to choose where you have to be included.

We don't have a law on that. Comments are recommendations not legal binding. It helps the government not on easy tasks. We do not provide laws. It is a long process.

The expert from Croatia:

The role of national council is emerging. In Croatia we have a long tradition of watch dog organization. For me, I want to have shortcuts direct work.

The expert from Montenegro:

If the government will appreciate your recommendations, it will work, while in Montenegro we didn't achieve anything. The watch dog organization entered the Council and we have put our requirements and asked their fulfillment. The government has sometimes rejected the requirements but we still go on.

Xhemal Mato:***(Përfaqësues i një shoqate mjedisore)***

Vetë shoqatat nuk janë të ndërgjegjësuar për rëndësinë e pjesëmarrjes në këtë proces. Fakti që sot këtu mbeten vetëm 3-4 shoqata e dëshmon këtë.

Në fushën e mjedisit jemi 78 shoqata, prej të cilave 10 janë të fuqishme dhe aktive.

Sfida e dytë që shoh për shoqata (përveç pjesëmarrjes) është që edhe me këto shoqata të fuqizuara nuk ka ekspertë të mirë që të thonë gjëra të vlefshme për të ndërhyrë në proces, kjo ndodh sepse shoqata së pari janë shumë të vogla në Shqipëri, dhe të varfra, dhe e dyta vetë shoqatat nuk financohen, është vështirë të gjejsh fonde për projekte.

Pra në momentin kur këto shoqata energjine që kanë, kohën dhe të ardhurat i kanë për një projekt të caktuar, atëherë duhet të gjejnë energji dhe kohë që të marrin pjesë në procesin që po diskutojmë sot. Si mbulohet kjo?

Kjo është një sfidë për ne sepse në fund të fundit vullnetarisht ne mund të ndërgjegjësohemi të marrim pjesë ekspertëve, por ky vullnetarizëm në përgjithësi nuk premtion një produkt të mirë. Atëherë shoqatat duhet të gjejnë energji që përkthehet në kohë dhe të ardhura, që të mund të përkushtohen më mirë, sepse ekspertiza kërkon përqëndrim, organizim dhe ekspertë.

Të gjithë këto kanë kosto. Pra si do arrihet kjo sfidë që rezultati të jetë sa më produktiv?

The expert from Croatia:

Never is going to be perfect, there are 3-4 persons who push. Then the number of people is never important. We did all volunteering in extra time. If you start then other people will join and then money will flow. Start and you'll see how it will go on.

The expert from Montenegro:

It is not important how many, but we have to give our recommendations for the process we know well. When we start, we not only see the chapters but give our contribution to the whole process.

The expert from Croatia brings the example of the gold law in Croatia, opposed by the civil society through anticorruption initiatives, environment protection initiatives etc.

The expert from Serbia:

I agree, different organizations have different methodologies. Our organization has expertise on surveillance and we give contribution in this field. We did a research on data, give info on how these data were used etc. Different organizations are focused in different issues. You can give your contribution on chapter 27, which is not so easy but is the red light for all countries.

Xhemal Mato:

Let me quote an English sentence, - *Illusion is not solution.*

Vladimir Thano:

Pyetje për znj. Lopari: Në Shqipëri një organizatë me anëtarësi, për çdo anëtar të ri duhet të marrë nga Gjykata konfirmim. Që këtu kemi patur problem me organizatat me shumë anëtarësi, me levizje dhe me demokraci të brendshme. Për këtë çështje ne i kemi çuar propozimet për ndryshimet ligjore.

Pyetja ime është specifike: nga eksperiencia që ka BE, a ka garantuar BE organizata që janë marrë gjatë negociatave me platforma të tilla siç u sollen dëri këtu?

Enkelejda Bregu (Lopari):

(EU representative)

For Albania we are going to plan support for civil society-dialog, previously we have supported civil society engagement in reforms networking etc.

In the policy dialog we have given 70 grants in 10 areas. We have supported expertise to engage in policy dialog etc.

The expert from Montenegro:

We did get support from civil society facility of EU delegation for coalition and other support from different donors.

The expert from Croatia:

We had no facility support but we had some from specific calls, only through EU members' organizations. We got some small grants as watch dog organizations.

The expert from Serbia:

In our case it was one of those organizations which will organize the civil society movement and it was supported by EU. It was part of the European movement. You have to make your CV and get support from other donors. The platform of chapter 24 is not supported from EU. You have to show trust to be supported. Support can be direct and through members which can be funded from EU or other donors. You have to show your credibility.

Shoqata "Pranë invalidit":***(Përfaqësues i një organizate për shëndetin)***

Më bëri përshtypje që nga prezantimi i bërë nga eksperti serb, në gjithë atë numër të madh të shoqërisë civile vetëm 4% ishte për shëndetësinë. Në pjesën e përfshirjes së shoqërisë civile në hapjen e negociatave, ju përmendët në hartimin e startegjive pjesën e ekspertizës ose asistencës teknike. Doja të dija diçka më shumë, si shoqëri civile si grupime si konventa këtë ekspertizë e kërkuat brenda vendit, te ekspertët e BE, te donatorët e huaj apo duke kontraktuar ekspertë të jashtëm?

The expert from Serbia:

For many years the organizations of health or other organizations have developed expertise by sending abroad their people through different programs such as Erasmus + or co operations with universities, other organizations, red cross, etc. For many years they have been developing experts by traveling abroad. There is still huge discrimination for people with chronicle disease. There is discrimination even among the government institutions. The support is given from EU and USA. You have to develop your internal logical reaction.

The expert from Croatia:

You don't have to underestimate your experts, you have to be in touch with our experts and they can help you with workshops and other things. We can explain all we can. We can be your partner approaching you to EU member states.

Serbian expert states a saying - *Naming and shaming*

There are cases when people refuse to work with people having chronicle diseases especially doctors. They refuse to work with HIV patients and it will be a shame. He brings the example of a commissioner refusing to work with such.

Gledis:

What's your experience for chapter 26? How can we be prepared for this chapter?

The expert from Serbia:

Referring chapter 26 you're not going to do anything but you have to push the others on other issues and to use chapter 26 as an excuse. However, some programs such as Erasmus +, lifelong learning are in progress. EU has to cooperate and exchange ideas and cultures or joined programs between universities. EU point of view is to have Europeans talking to each other, learn languages and implement Erasmus +, they have also budget issues. If a person is granted from EU and asks to study in Beograd, he can not study in Serbia. What we can do is, to discuss what our people should do, concerning chapter 26 such as culture strategy etc.

The expert from Croatia:

Social services and employment is the chapter you can do something.

Aferdita Seiti:

Më vjen keq e humba prezantimin e paradites. Modeli që ne kemi ngritur është një model që na ka frustruar, ka shumë rregullore, ka disa institucione si AMSHC –ja p.sh që na kontrollojnë. Në mbledhjet e mëdha të Këshillit ne jemi ndjerë të pafuqishëm, sepse pjesa tjetër nuk na ka marrë seriozisht dhe kjo është një kampion alarmi që ne si Këshill duhet të na bëjë të mendojmë që në mbledhjet e ardhshme të vendosim disa gjëra të rëndësishme. Nga partnerët dhe nga Delegacioni kërkojmë më shumë ekspertizë dhe t'i shkëmbejmë eksperiencat.

Emanuela Zaimi:

I want to make sure that we have to do a lot. We were not from the beginning because we had some other meeting, we want to be supported, we have to stay closer to the expert and learn a lot from them. Thank you very much for the nice presentation.

Max closes the meeting by making the conclusions and thanking all the experts and the participants.

SHTOJCA 1:

Prezantimi nga eksperti i Serbisë: z. Naim Leo Besiri

SHTOJCA 2:

Prezantimi nga eksperti i Kroacisë: z. Gordan Bosanac

SHTOJCA 3:

Prezantimi nga ekspertja e Malit të Zi: znj. Ana Novakovic

Projekt i financuar nga Bashkimi Evropian

Tryezë e rrumbullakët për përgatitjen e shoqërisë civile shqiptare për negociatat e anëtarësimit në BE

SERBIA

Naim Leo BEŠIRI, Instituti për Çështjet Evropiane

12 prill 2018

Tiranë, Shqipëri

Technical Assistance to promote a more enabling environment for civil society development

This project is funded by the European Union

DAI

A project implemented by DAI Europe

Rruga e Serbisë drejt anëtarësimit në BE

- Paraqitja e aplikimit për anëtarësi në vitin 2009
- Marrja e statusit të vendit kandidat në vitin 2012
- Hapja e negociatave në vitin 2014, kapitujt e parë u hapën në vitin 2015
- Serbia ka hapur 12 kapitujt deri tani – procesi po shkon më ngadalë sesa parashikohej, edhe 5 kapitujt të tjerë në qershor
- Që Serbia të hyjë në BE në vitin 2025, mbeten edhe 25 kapitujt për t'u hapur dhe për t'u mbyllur afërsisht deri në fund të 2019-20

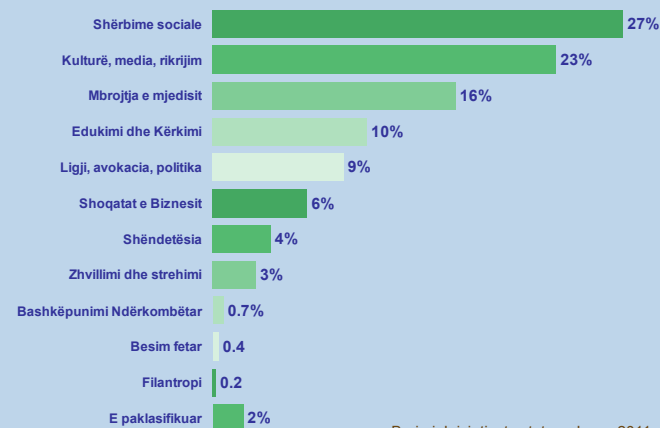

Shoqëria civile në proces

- Serbia ka një sektor të zhvilluar të OShC-ve
- Ka më shumë se 15.000 OShC
- Sektori punëson 4300 vetë me kohë të plotë dhe 4500 me kohë të pjesshme
- 150.000 vullnetarë dhe 100.000+ anëtarë
- Burime të fuqishme – edukim dhe ekspertizë
- Vetëm 8 kompani janë më të mëdha se sa sektori i OShC-ve

Shoqëria civile në proces

Burimi: Iniciativat qytetare, Ipsos 2011

Shoqëria civile në proces

Platformat e organizuara të OShC-ve:

1. Konventa Kombëtare për Bashkimin Evropian (www.eukonvent.org)

- Rreth 700 organizata të përfshira
- Të gjithë kapitujt të përfshirë
- 21 grupe pune
- Libër rekomandimesh për procesin e negociimit

2. Koalicioni prEUGovor (www.preugovor.org)

- Shtatë OShC me ekspertizë në politika të ndryshme lidhur me kapitujt 23 dhe 24

Konventa Kombëtare për Bashkimin Evropian - Struktura

- Kryesia
 - Kryetari i Kuvendit
 - Ministri i ngarkuar me procesin e integritit evropian
 - Kryenegociatori
 - Kryetari i komisionit të integritit evropian
 - Kryetari i konferencës së përhershme të qyteteve
 - 3 përfaqësues të organizatave të shoqërisë civile
- Këshilli i programit
- Grupet e punës
- Ekipi i përzgjedhur i profesionistëve
- Sekretariati i Konventës Kombëtare për BE-në

Konventa Kombëtare për Bashkimin Evropian - Metodologjia

- **Seancat plenare**, një herë në vit
 - kanë për qëllim të mundësojnë informimin e gjerë të publikut
 - të vlerësojnë dhe të krahasojnë përmirësimet në fusha të caktuara
 - të identifikojnë mospërsosmëritë e mundshme në procesin e hartimit dhe zbatimit të masave të reformave

Konventa Kombëtare për Bashkimin Evropian - Metodologjia

- **Seancat e Grupeve të Punës**, dinamika të negociimit
 - roli i mekanizmit konsultues
 - roli i dialogut të hapur institucional
 - roli i mekanizmit monitorues

Konventa Kombëtare për Bashkimin Evropian - Metodologjia

- **Ofron përfundime dhe rekomandime**
 - Kontribut shumë cilësor dhe kuptimplotë
 - Propozime dhe shtojca nga e gjithë shoqëria civile
 - Paraqitur institucioneve të duhura

Konventa Kombëtare për Bashkimin Evropian – Rezultatet kryesore

ASNJË POLITIKË NUK HARTOHET PA KKBE

PARTNER I BESUESHËM

FORUM PËR DISKUTIME, SHTJELIME DHE REKOMANDIME

E NJOHUR BRENDA DHE JASHTË VENDIT

Koalicioni prEUgovor Misioni & Struktura

- Misioni i prEUgovor është mbikqyrja e zhvillimit të politikave në fushën e gjyqësorit dhe të të drejtave dhe lirive themelore dhe drejtësisë, lirisë dhe sigurisë, si dhe propozimi i masave për përmirësimin e reformave
- Shtatë organizata të shoqërisë civile u mblodhën në maj 2013 në koalicionin prEUgovor bazuar te ekspertiza në fushat specifike që mbulojnë kapitulli 23 dhe 24
- ASTRA – Qendra Autonome e Grave për Veprim kundër Trafikimit; Qendra e Beogradit për Politika të Sigurisë; Qendra për Studime Evropiane të Aplikuara; Qendra për Raportimin Investigativ në Serbi; Grupi 484; Transparency Serbia

Metodologjia e Koalicionit prEUgovor

CHAPTER 23

FUNDAMENTAL RIGHTS CORRUPTION

GENDER EQUALITY

CHAPTER 24

MIGRATION AND ASYLUM

BORDERS AND THE SCHENGEN

ORGANIZED CRIME

HUMAN TRAFFICKING

TERRORISM

POLICE COOPERATION

POLICE REFORM

- Përcaktimi i metodologjisë, kriterëve, treguesve dhe teknikave për politikën dhe proceset e monitorimit brenda kapitujve 23 dhe 24
- Hartimi i rekomandimeve dhe monitorimi i ecursë së negociatave, duke përdorur të njëjtën metodologji dhe format raportimi në fushat e kapitujve 23 dhe 24

Rezultatet kryesore të Koalicionit prEUgovor

- Jo aq influencues sa KKBE-ja, megjithatë:
- Produkti kryesor i prEUgovor është raportimi i pavarur 6-mujor mbi ecurinë e Serbisë në kapitujt 23 dhe 24
- prEUgovor publikon rEUformator – buletin i specializuar i përmuajshëm kushtuar ngjarjeve në Serbi dhe në BE në fushat që mbulojnë kapitujt 23 dhe 24

Shoqëria civile në proces

- OShC-të jashtë platformave – projekte të pavarura në lidhje me anëtarësimin në BE
- Udhëzime për bashkëpunimin e Ekipit Negociues të Republikës së Serbisë për Bashkëpunimin Evropian dhe grupeve të negociimit dhe përfaqësuesit e organizatave të shoqërisë civile dhe Konventës Kombëtare për Bashkimin Evropian – miratuar në vitin 2016.
- Përfaqësues i OShC-ve në Ekipin Negociues
- Zyra e Qeverisë për Bashkëpunimin me OShC-të

Disavantazhet dhe sfidat

- Mungesa e debateve publike në lidhje me reforma madhore në shoqërinë civile
- Shumë reforma në të njëjtën kohë pa pasur kohën e mjaftueshme për zbatimin dhe realizimin si duhet të tyre
- Metoda e zgjedhjes së një përfaqësuesi të OShC-ve në Ekipin Negociues
- Mungesa e mundësive të financimit
- Mosbashkimi dhe mosndarja e burimeve

Kapitulli 26 – Arsimi dhe kultura

Arsimi dhe kultura janë kompetenca të shteteve anëtare!

- Faza e *screening* është mbajtur më 20 shkurt 2014
- *Screening* bilateral më 4 prill 2014
- Temat që janë mbuluar: akses i migrantëve në arsim, OMC (metoda e hapur e koordinimit), të mësuarit gjatë gjithë jetës, shqetësimet buxhetore, thithja e fondeve IPA...
- OShC-të të përfshira në KKBE, *screening*: përmes web stream

Kapitulli 26 – Arsimit dhe kultura

- Hapur dhe mbyllur përkohësisht më 17 shkurt 2017
- Kapitulli 26 nuk nënkupton kritere konkrete dhe nuk kërkon ndonjë Plan Veprimi të posaçëm
- Nevojitet një lloj bashkërendimi i legjislativit dhe kuadrit institucional dhe standardeve të BE-së në fushën e arsimit, rinisë, sportit dhe kulturës
- Bashkërendim me qëllimet strategjike të programeve “Europe 2020” dhe “Arsimit dhe trajnimet 2020”

Këshilla për OShC-të shqiptare

- 35 kapituj nuk i mbulojnë të gjitha jetët tona, ka reforma që duhen nxitur dhe monitoruar vetëm nga OShC-të
- Diversifikoni mundësitë e financimit
- Lexoni shumë, publikoni analiza, raporte, kërkime...
- Bëhuni partner i besueshëm, kontrollojini të dhënat tuaja me tre burime
- Kontribuoni në raportin e progresit të BE-së
- Publikoni njoftime periodike për shtyp
- Jini gati dhe bëhuni grup që t’ju dëgjohet zëri
- Jini gati dhe kuptoni disa nga eksperiencat e vendeve fqinje me problemin e gjuhës
- Nëse është e mundur, specializohuni
- Avokimi dhe monitorimi janë njësoj të rëndësishëm

Si të kanalizoni kontributet e shoqërisë civile në një shoqëri civile të fragmentuar

- Grupohuni sipas vlerave, ekspertizës dhe interesave tuaja
- Normale që TI të ketë këndvështrime të ndryshme
- Si partitë politike, edhe OShC-të kanë axhenda të ndryshme
- Nëse është e mundur, kini unitet për vlerat bazë
- Mos avokoni kundër njëri-tjetrit
- Tregoni solidaritet

Politika të qeverisë që e ndihmojnë ose e pengojnë procesin

- **E NDIHMOJNË**
 - Proces i lehtë për krijimin e OShC-ve, burime fitimprurëse?
 - Dokumente në shkallë vendi: Strategji, Komunikim, Plane Veprimi
 - Ligji për Aksesin në Informacione Publike dhe për Mbrojtjen e të Dhënave
 - OShC-të pjesë e Ekspit Negociues
 - Mbështetja për thithjen e fondeve të BE-së, bashkëfinancimi
 - Ka fonde në dispozicion të mbështetjes së procesit të integritimit në BE
 - Takime sistematike me OShC-të

Politika qeveritare që e ndihmojnë ose që e pengojnë procesin

▪ E PENGOJNË

- Ndryshimet e shpejta të ligjeve, koha e kufizuar për reagim
- Burimet publike të kufizuara për OJQ-të
- Zyrtarët qeveritarë jo gati për t'u angazhuar me të gjitha aktivitetet e OShC-ve
- Informacionet për integrimin jo të disponueshme online dhe offline
- Media e influencuar për të mos raportuar mbi punën e OShC-ve
- Fajësimi i BE-së për mosavancimin e procesit
- Deklaratat publike që dënojnë punën e një OShC-je

Të tjerë aleatë kyçë në proces

- OShC-të nga rajoni (Mali i Zi)
- Organizatat ndërkombëtare dhe Palët Mbarë-evropiane
- Shtetet anëtare dhe SHBA
- Media dhe gazetarë të caktuar
- Universitetet, Institutet dhe profesorë të caktuar
- Bibliotekat
- Shkollat dhe mësues të caktuar

- Publiku në përgjithësi
- Rinia 18-29

Strategjitë më të mira të avokacisë

- BËHUNI TË DUKSHËM dhe PARTNER I BESUESHËM
 - Analiza, raporte, kërkime
 - Fushata publike
 - Sondazhe
 - Vizibilitet: në media tradicionale dhe të reja
 - Profesionalizëm
- Strategjitë më të mira të avokacisë: Ato që filluan të zbatohen në kohë
- Planet e parlamentit dhe qeverisë duhet të disponohen paraprakisht dhe duhet planifikuar në përputhje me to
- Ndjekja e Planit Kombëtar (900 faqe!?)
- Fokusimi tek burimi i pushtetit (demokracitë e reja)
- Sillni një ndryshim: diskutime të përgjithshme kundrejt propozimeve

Pyetje dhe komente

Kontakt:

Naim Leo BEŠIRI, Instituti për Çështje Evropiane
naim-leo.besiri@iea.rs

Projekt i financuar nga Bashkimi Evropian

Tryezë e rrumbullakët për përgatitjen e shoqërisë civile shqiptare për negociatat e anëtarësimit në BE

KROACIA

Gordan Bosanac, Qendra e Studimeve për Paqen

12 prill 2018
Tiranë, Shqipëri

This project is funded by the European Union

Asistenca Teknike për nxitjen e një mjedisi më mundësues për zhvillimin e shoqërisë civile

A project implemented by DAI Europe

Struktura e prezantimit

- **Përmbledhje e rrugës së Kroacisë drejt BE-si**
- **Shoqëria civile në proces: historia, rolet, arritjet dhe fushat kryesore**
- **Praktikat e mira që janë krijuar**
- **Praktikat/përvojat e këqija që duhen shmangur**
- **Mësimet kryesore që janë nxjerrë (përmbledhje)**

Struktura e prezantimit

- **Këshilla për OShC-të shqiptare:**
- **Si kanalizohet kontributi i shoqërisë civile në një shoqëri civile të fragmentuar**
- **Politikat qeveritare që e ndihmojnë ose e pengojnë procesin**
- **Të tjerë aleatë kyçë në proces**
- **Strategjitë më të mira të avokacisë**

Përmbledhje e rrugës së Kroacisë drejt anëtarësimit në BE

- **Aplikimi për anëtarësi paraqitur në shkurt 2003**
- **Hapja e negociatave në tetor 2005 (ndonëse të planifikuara për në mars 2005)**
- **Strategjia e negociimit u krijua në tetor 2004**
- **Mbyllja e negociatave në 30 qershor 2011**
- **Ndikimi më i madh 6 muajt e fundit**

Ecuria e marrëdhënieve Kroaci-BE

- 21 shkurt 2003 – Aplikimi për anëtarësi
- Prill 2004 – EC Avis
- Qershor 2004 – Këshilli konfirmon Kroacinë si vend kandidat
- Dhjetor 2004 – vendoset data
- 1 shkurt 2005 – hyn në fuqi MSA-ja
- 16 mars 2005 – shtyrje afati
- 5 tetor 2005 – Përfundimet e ICTY&Këshillit
- 20 tetor 2005 – fillon *screening*
- 12 qershor 2006 – hapet dhe mbyllet kapitulli I parë
- 30 qershor 2011 – Përfundimi I negociatave
- 12 tetor 2011 – Opinion pozitiv I KE-së
- 9 dhjetor 2011 – Nënshkrimi I Traktatit të Anëtarësimit
- 2012 – Monitorimi & përgatitja për anëtarësim
- 1.7.2013 – Anëtarësimi

Shoqëria civile në procesin e negociimit

- Shoqëria civile e përfshirë përmes „grupeve të punës” – ndikim shumë të dobët
- OShC-të duhet të jenë të vetëdijshme për 2 role:
 1. rolin e ekspertit
 2. rolin politik (watchdog)
- Në grupin e punës për Kapitullin 23 nuk pati asnjë OShC të pranishme!

Çfarë bëmë vitin e kaluar...

16 shkurt 2011 – Opinioni i 1-rë i Përbashkët i OShC-ve kroate

për gatishmërinë e Republikës së Kroacisë për mbylljen e negociatave në

Kapitullin 23 – Të Drejtat Gjyqësore dhe Themelore

10 maj 2011 – Opinioni i 2-të i Përbashkët i OShC-ve kroate mbi progresin në lidhje me gatishmërinë e Republikës së Kroacisë për mbylljen e negociatave në **Kapitullin 23 – Të Drejtat Gjyqësore dhe Themelore**

21 nëntor 2011 - **Platforma 112**

112 kërkesa nga qeveria e re e Kroacisë në fushën e shtetit të së drejtës

Në vazhdim

Vlerësimet e OShC-ve mbi progresin në lidhje me Kapitullin 23 sipas tabelave monitoruese të BE-së – me afat shkurtin 2012, publikuar në prill 2012 nga BE-ja

Vlerësimet e Platformës 112 për zbatimin e 112 kërkesave në 112 ditët e para të qeverisë së re, publikuar në prill 2012

Vlerësimi i OShC-ve për „raportin e progresit”, tetor 2012

Pse e bëmë...

Për shkak të nivelit të pakënaqshëm të shtetit të së drejtës dhe mbrojtjes së të drejtave të njeriut

– mungesa e vullnetit politik

Plotësimi formal i kërkesave të BE-së

– Moszbatimi me efikasitet I politikave

Natyrë sekrete e të gjithë procesit të negociatave

– mosinformimi i publikut

Mundësia e efektit bumerang

– Një nga mundësitë e fundit për të përdorur procesin e integritit në BE për të ushtruar presion mbi qeverinë

Si e bëmë... Raporti Nr.1

- Përmes anëtarësisë së Rrjetit të Avokacisë
- Faza përgatitore:
 - Takimi fillestar – 27 janar 2011 – marrëveshja mbi qëllimin dhe procesin
 - Kriteri kryesor – **qëndrueshmëria dhe pakthyeshmëria e ndryshimeve**
 - Pyetësorë të bazuar në 10 standarde përmblylëse (të papublikuara) të BE-së
 - Përpilimi dhe analizimi i përgjigjeve të pyetësorit
 - grupimi I standardeve në 5 fusha politikash – **mundësoi një qasje më të gjerë ndaj përkufizimit të problemeve të politikave dhe rekomandime për zgjidhje përmes politikave**

27 janar 2011 – takimi i parë formal në GONG

ORGANIZACIJE CIVILNOG DRUŠTVA SMATRAJU DA HRVATSKA JOŠ NIJE SPREMNÁ ZATVORITI POGĻAVLJE 23

Istražiti ratne uloge, pa u EU

ZAGREB – Hrvatska još nije spremna zatvoriti poglavlje 23 (pravosuđe) u pregovorima s Europskom unijom, smatra 15 nevladinih organizacija koje se bave zaštitom i promicanjem ljudskih prava, a koje pripremaju izvještaj u sjenu za spomenuto područje

Prosvjed Udruga civilnoga društva pred Vladom

koji će biti dostavljen Europskoj komisiji. Udruge, među kojima su B.A.E.E., Centar za mirovne studije, Zelena akcija, GONG, Documenta, Transparency International, SDF i druge, smatraju da zatvaranje tog poglavlja podrazumijeva da su pozitivne promje-

ne u vladavini prava nepovratne, što još nije slučaj. Udruge su prvu fazu svog izvještaja u sjenu, odnosno zajedničkog mišljenja, predavile u ponedjeljak na Markovu trgu, pred zgradom Vlade, a predložile su mišlja za koje tvrde da ih je moguće provesti do sredine ljeta. Jelena Berković iz GONG-a, govoreći u ime svih udruga, kazala je da je potrebno uspostaviti efikasan nadzor reforme i neovisnosti pravosuđa i to uvođenjem institucionaliziranog neovisnog nadzora, u statusu neovisnog izvjestitelja Saboru i EU, barem prve tri godine nakon pristupanja Uniji.

Prostora za poboljšanje prije zatvaranja poglavlja 23 ima u raznim područjima pa i u procesuiranju ratnih zločina. Organizacije civilnog društva se pridružuju zahtje-

vima za istragom protiv Vladimira Šekesa i još nekih visokih dužnosnika iz rata zbog sumnje da su počinili ratni zločini. Treba riješiti i probleme povratka izbjeglica i povrat njihove imovine. Udruge smatraju da poglavlje 23 ne treba zatvoriti prije nego što država ne provede odluku Ustavnog suda o ukidanju mirovina i plaćanju dugi umirovljenicima. Također traže da se odmah objave rezultati pregovora s Unijom po poglavlju, s naglaskom na odobrenje iznimke i razdoblja prilagodbe. Traže i da se postuži imenovanje 57 sudaca iz sljedećih ove godine te da se postupak imenovanja provede u skladu s novim Zakonom o Državnom sudbenom vijeću, te izmjenu niza zakona.

T. PONOS

Javno okupljanje na zabranjenom mjestu

Jedan od zahtjeva je i ukidanje zabrane provoditi pred licejnim mjestima, odnosno sto metara do zgrade Predsjedništva Republike, Vlade, Sabora i Ustavnog suda. Predsjednik Zelene akcije Tomislav Tomasić rekao je kako su aktivisti iz njegove udruge prekršajno prijavili zato što su prosvjedovali pred zgradom Skupštine Grada Zagreba koja je 90 metara od Banskih dvora. Što se tiče Markova trga, za utorku u 13 sati na njemu je prosvjed i to za rješenje Vlade najavio Ivan Pernar. On je prvi pokušaj prosvjeda organizirao predloživši jedna kada su se okupila trojica prosvjednika.

Novi list, February 22nd 2011.

Si e bëmë... Raporti nr. 2

- Faza përgatitore
- Përditësime të ndryshimeve që prej muajit shkurt 2011
 - Pozitive ose negative
 - Të vetëdijshëm për implikime më të gjëra politike
 - Mbrojtja e fushave me prioritet përpara mbylljes së negociatave
 - Kërkesa kryesore – mekanizëm i pavarur monitorues pas pranimit**
- Rishikim i përbashkët i projekt-raportit të 2-të

Si e bëmë... Raporti nr. 2

- Faza e publikimit:
 - Njëkohësisht për publikun e BE-së dhe atë kroat
- BE**
10 maj – Konsultime të drejtpërdrejta me Drejtorinë e Përgjithshme për Zgjerim në Bruksel
Konferencë informale për gazetarët kroatë në Bruksel
 - **Raportuar në të gjitha mediat kroate**
 - **Rezultatet janë pasqyruar në mesazhet politike nga Drejtoria e Përgjithshme për Zgjerim gjatë prezantimit të raportit të monitorimit të KE-së**
- Kroaci
11 maj – takim urgjent me Ministrin e Drejtësisë
 - **Kërkesa specifike janë pranuar dhe të ndryshuar në politikat:**
 - Të drejtat e minoriteteve dhe personave të kthyer
 - Rishikimi i aktit për ndihmë ligjore falas
 - Anulim i ligjit për fushat e golfit

Faktorët e suksesit

- Reputacioni dhe besueshmëria e organizatave individuale**
 - në publik
 - në sektor – besimi në bordin redaktues dhe në kompetencat e tyre
- Monitorim i qëndrueshëm sistematik i zbatimit të politikave**
 - përmes njohjes dhe kuptimit të fushave të politikave
 - të dhëna të disponueshme për t'u lexuar dhe relativisht të thjeshta për t'u përpiluar
- Përpjekje të përbashkëta**
 - madhësia dhe përbërja e koalicionit
 - dakordësia në proces dhe në natyrën pjesëmarrëse të përgatitjes së raporteve
 - disponueshmëria e anëtarëve individuale për qartësim dhe rishikim në afate jashtëzakonisht të ngushta kohore
- Akresi i Delegacionit të BE-së dhe shteteve individuale anëtare në rekomandimet dhe kërkesat e bazuara në marrëveshje të Organizatave të Shoqërisë Civile (OSHC)**
 - përtej kritikës
- Njohja e medias kroate**
 - përdorimi i "dritareve të mundësive" të medias

Bekimet për OSHC-të në procesin e negociatave (?)

- Politike**
 - Vendimarrje e ndikuar nga BE për monitorim deri në anëtarësim të plotë
 - Pozicionim më i fortë i OSHC-ve kroate për të drejtat e njeriut në skenën e BE
 - Konferenca sistematike me përfaqësues të BE-së
 - Financim i siguruar për planifikimin e ardhshëm të përbashkët të përpjekjeve monitoruese
 - Njohur si aktor i fuqishëm mes elitave politike kroate
 - p.sh. pulbikimi i të gjitha gjendjeve të negociatave me Kroacinë në kapitullin 23 dhe në të gjithë kapitujt e tjerë
- Sektoriale**
 - Nivele të rritura besimi, bashkëpunimi dhe koordinimi
 - rritje e numrit të anëtarëve të Rrjetit të Advokacisë – nga 20 në 58
 - identifikim i "pikave të vdekura" të monitorimit
 - Marrëveshje në kohë për:
 - veprimet e ardhshme të përbashkët dhe për përpjekjet e përbashkëta për mbledhjen e fondeve
 - reciprocitet në mbledhjen e fondeve
 - Përcaktim i përbashkët i kërkesave nga qeveria e re – Platforma 112
 - nisur gjatë fushatës zgjedhore – debat me dhe ndërmjet kandidatëve
 - Ndjekje pas zgjedhore – baza e brendshme monitoruese e OSHC

Mallkimet për OSHC-të në procesin e negociatave (?)

- **Kapacitetet**
 - të ndryshme dhe ndonjëherë të papërshtatshme për analizat politike
 - verifikimi i të dhënave
 - formulimi i rekomandimeve realiste dhe konkrete
- **Koordinimi**
 - koordinimi dhe mobilizimi *ad-hoc* (i *posaçëm*) si rregull
 - baza vullnetare
- **Financimi**
 - kryesisht i pandryshueshëm – paparashikueshmëria e ndryshimeve ditore politike
 - proces më shumë se veprimtari e bazuar në projekt
- **Qëndrueshmëria politike lokale**
 - Mungesa e kuptimit të përfitimeve të monitorimit të pavarur
- **Tendencat teknokratike**
 - Përcaktimi i sasisë së asaj që nuk përcaktohet
 - plotësimi i kutive
- **Afatet kohore**
 - jashtëzakonisht të ngushta
 - sipas hapit të BE-së
 - Afate kohore ndonjëherë të paparashikuara të institucioneve të BE-së
- **Sipërmarrje të pastra politike**
 - bumerangët
 - për OSHC-të, është biznes si zakonisht

Monitorimi dhe advokacia e vazhduar mbi negociatat! Cilësia e demokracisë

Lufta kundër korrupsionit dhe lufta për interes publik

Barazia dhe dinjteti i të gjithë njerëzve

Institucione demokratike të qëndrueshme dhe të përgjegjshme, si dhe akses i barabartë në drejtësi

Trashëgimia e luftës lidhur me të shkuarën dhe ndërtimi i paqes

THE PLATFORM OF HUMAN RIGHTS ORGANISATIONS IN CROATIA
FOR CROATIA GOVERNED BY THE RULE OF LAW!

Pyetje dhe komente

Projekt i financuar nga Bashkimi Evropian

Tryezë e rrumbullakët për përgatitjen e shoqërisë civile shqiptare për anëtarësimin në BE

MALI I ZI

12 prill 2018
Tiranë, Shqipëri

This project is funded by the European Union

Asistenca Teknike për nxitjen e një mjedisi më mundësues për zhvillimin e shoqërisë civile

A project implemented by DAI Europe

Përmbledhje e kapitujve

me4.eu
eu4.me
It is an acronym of the title

SCORE BOARD

25. Science and research	12. Food safety, veterinary and phytosanitary policy	29. Customs union
26. Education and culture	13. Fisheries	31. Foreign, security and defence policy
30. External relations	14. Transport policy	32. Financial control
1. Free movement of goods	15. Energy	33. Financial and budgetary provisions
2. Free movement of workers	16. Taxation	17. Economic and monetary policy
3. Right of establishment and freedom to provide services	18. Statistics	27. Environment and climate change
4. Free movement of capital	19. Social policy and employment	8. Competition policy
5. Public procurement	20. Enterprise and industrial policy	
6. Company law	21. Trans-European network	
7. Intellectual property law	22. Regional policy and coordination of structural instruments	
9. Financial services	23. Judiciary and fundamental rights	
10. Information society and media	24. Justice, freedom and security	
11. Agriculture and rural development	28. Consumer and health protection	

Provisionally closed chapter
Opened chapter
Position submitted
Benchmark to be fulfilled shortly

Rruga e Malit të Zi drejt BE-së – datat kyçe

- Tetor 2007- Nënshkrimi i Marrëveshjes së Stabilizim Asociimit në Luksemburg
- Dhjetor 2008- Paraqitja e Aplikimit për statusin e vendit kandidat
- Korrik 2009 - Paraqitja e Pyetësorit të KE-së Qeverisë së Malit të Zi – Qeveria e Malit të Zi i paraqiti të gjitha përgjigjet në vitin 2010
- Maj 2010 – Ratifikimi i Marrëveshjes së Stabilizim Asociimit nga 27 vende anëtare
- Nëntor 2010 – Opinion “pozitiv” i KE-së për Aplikimin e Malit të Zi për statusin e vendit kandidat
- Dhjetor 2010 – Marrja e statusit të vendit kandidat nga Mali i Zi nga Këshilli Evropian
- Qershor 2012 – fillimi i negociatave të anëtarësimit
- Mars 2018 - 27 kapituj të hapur; 3 të mbyllur përkohësisht; 2-paraqitur pozicioni i negociimit; 1 – në procesin e plotësimit të standardeve fillestare

Vendimet kryesore të qeverisë së Malit të Zi

- Dhjetor 2011 – Emërimi i Kryenegociatorit për negociatat me BE-në
- Shkurt 2012 – Miratimi i Vendimit për Ngritjen e Strukturës Negociuese për Anëtarësimin e Malit të Zi në Bashkimin Evropian
- Dhjetor 2013 – Miratimi i Programit të parë të Anëtarësimit të Malit të Zi për periudhën 2014-2018
- Dhjetor 2016 – Krijimi i Ministrisë për Çështjet Evropiane

Shoqëria civile dhe procesi i integrimit evropian - konteksti

- Më shumë se 4000 OShC të regjistruara në vend
- Numër i madh projektesh të zbatuara me sukses në shumë fusha,
- Fushata me profil të lartë dhe mobilizim i qytetarëve,
- Ndikim i fortë në përmirësimin e cilësisë së legjislacionit vendas,
- Monitorimi i zbatimit të ligjeve, duke fuqizuar në të njëjtën kohë transparencën dhe llogaridhënien e institucioneve
- **Programi i parë joformal i edukimit mbi BE-në në vitin 2004: “Shkolla e Integrimit Evropian” drejtuar nga OShC-të**
- **Promovimi i vlerave të BE-së**

DAI

Institucionet në lidhje me OShC-të

- **Këshilli për Zhvillimin e OShC-ve:** 23 anëtarë; Kryetari dhe 22 anëtarë (11 përfaqësues nga qeveria, 11 përfaqësues OShC-sh). Ngarkuar me monitorimin e zbatimit të politikave që lidhen me zhvillimin dhe funksionimin e OShC-ve, marrjen e iniciativave për krijimin e strukturave dhe politikave të reja për OShC-të, dhënien e rekomandimeve për përmirësimin e bashkëpunimit midis qeverisë dhe OShC-ve

DAI

Shoqëria civile dhe procesi i integrimit evropian - sfondi

- **Opinioni i KE-së për Aplikimin e Malit të Zi për Anëtarësim në Bashkimin Evropian:** *“Rritja e dukshme e lirisë së medias përmes harmonizimit me jurisprudencën e Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut mbi shpifjen dhe forcimi i bashkëpunimit me shoqërinë civile”.*
- **Vendimi për ngritjen e Strukturës Negociuese për Anëtarësimin e Malit të Zi në Bashkimin Evropian:** Ky vendim krijon mundësi për përfshirjen e “ekspertëve të fushave përkatëse” në grupet e punës, duke krijuar kështu bazën ligjore për përfshirjen edhe të përfaqësuesve të shoqërisë civile
- Në vitin 2012, pas hapjes së kapitujve 23 dhe 24, **OShC-të u ftuan të aplikojnë për të marrë pjesë në grupet e punës për këta kapituj**

DAI

Politikat në lidhje me OShC-të

- **Gjatë procesit të integrimit janë krijuar mekanizma ligjorë për pjesëmarrjen e OShC-ve:**
- **Dekreti për Mënyrën dhe Procedurën e Bashkëpunimit midis Organeve të Administratës Shtetërore dhe OJQ-ve** rregullon për herë të parë format kryesore të bashkëpunimit midis publikut dhe sektorëve civilë (informimin, konsultimin dhe përfshirjen në grupet e punës)
- **Dekreti për Mënyrën dhe Procedurën e Kryerjes së Konsultimeve Publike në Ligjbërje** përcakton parakushtet ligjore për konsultimin efikas të publikut në procesin e hartimit të ligjeve, akteve nënligjore dhe dokumenteve strategjike dhe planifikuese, duke u fokusuar në forcimin e demokracisë me pjesëmarrje

DAI

Anëtarësimi në grupet e punës së negociimit

77!

- Baza ligjore: **Vendimi për Ngritjen e Strukturës Negociuese për Anëtarësimin e Malit të Zi në Bashkimin Evropian**
- Procedura: **Thirrja e hapur për pjesëmarrjen e OShC-ve** në grupet e punës për kapitujt e negociimit; Formulari i aplikimit përmbante dy pjesë: një për organizatën që propozonte kandidatin dhe një për vetë kandidatin/kandidaten. Si organizata, ashtu edhe kandidati duhet të kishin eksperiencë në çështje që kishin të bënin me kapitullin për të cilin aplikonin. Kjo eksperiencë duhet të vërtetohet me projekte konkrete dhe me referenca pune si për organizatën, ashtu edhe për kandidatin
- Shifrat: Aktualisht, **77 përfaqësues të OShC-ve në 27 grupe pune**

Përfshirja në grupet e punës së negociimit

- **Avantazhet:**
 - Mundësia për të mësuar dhe për të forcuar kapacitetin e përfaqësuesve të OJQ-ve në fushat përkatëse
 - Mundësia e njohjes me përfaqësues të Komisionit Evropian dhe e shkëmbimit të pikëpamjeve në lidhje me realizimin e Planit të Veprimit, që ofron pikëpamjen "nga një tjetër këndvështrim", jo thjesht pikëpamjet e qeverisë
 - OShC-të ruajnë të drejtën e monitorimit të pavarur të procesit, pavarësisht përfshirjes së tyre në punën e grupeve të punës

Përfshirja në grupet e punës

- **Avantazhet:**
 - Puna për hartimin e Planit të Punës për kapitullin e negociimit dhe mundësia për të ndikuar në projektimin e dokumentit
 - Shkëmbimi i drejtpërdrejtë i informacionit me përfaqësuesit e administratës shtetërore
 - Mundësia e informimit të publikut rreth dinamikave të zbatimit të Planit të Veprimit dhe negociatave të përgjithshme në këto fusha, duke kontribuar kështu në transparencën e procesit

Përfshirja në grupet e punës së negociimit

- **Disavantazhet:**
 - Anëtarët e OShC-ve trajtohen vërtet si anëtarë "të veçantë" të grupit të punës, sigurisht jo si të barabartë me zyrtarët shtetërorë
 - Pamundësia për të përdorur portalin që është vënë në dispozicion të zyrtarëve shtetërorë dhe ku hidhen të dhënat e raportimit mbi zbatimin e Planit të Veprimit;
 - Informimi jo në kohë rreth punës së grupit të punës;
 - Mungesë informacioni mbi komentet, sugjerimet dhe informacionin e marrë nga Komisioni Evropian;

Përfshirja në grupet e punës së nëgocimit

- **Disavantazhet:**
- Mosvlerësimi sa duhet i komenteve të OShC-ve mbi raportet
- Disa raporte mbi zbatimin e Planit të Veprimit për kreun 23 nuk iu dërguan OShC-ve para se t'i paraqiteshin qeverisë;
- Nga këndvështrimi i publikut, përgjegjësia për zbatimin e Planit të Veprimit i takon përfaqësuesve të OJQ-ve në grupet e punës. Në fakt, nuk duhet të jetë kështu, sepse përfaqësuesit e OJQ-ve nuk janë përgjegjës për realizimin e asnjë mase në dokument, përgjegjësi kanë vetëm përfaqësuesit e institucioneve përkatëse

Puna në rrjet dhe monitorimi i pavarur

Koalicioni i OJQ-ve – kapitulli 23

- **Arritjet:**
- 200 kërkesa specifike ndaj qeverisë malazeze për hir të zbatimit të reformave në të katër fushat që mbulon ky kapitull – shqyrtuar nga aktorë vendas dhe të jashtëm
- Tre Raporte Monitorimi në lidhje me situatën në fushën e reformës në drejtësi dhe të drejtat e njeriut (kapitulli 23) në Malin e Zi
- Komente mbi Raportin e Parë të Qeverisë së Malit të Zi në lidhje me zbatimin e planit të veprimit për kapitullin 23.
- Kështu nisi krijimi i koalicioneve të ngjashme – Koalicioni 27 për kapitullin 27- <http://koalicija27.me/>

Puna në rrjet dhe monitorimi i pavarur

Koalicioni i OJQ-ve për monitorimin e ecurisë së negociatave për kapitullin 23 Të Drejtat Gjyqësore dhe Themelore

- 15 anëtarë: OShC-të që operojnë në fushat përkatëse; korrupsion, të drejtat e njeriut, gjyqësori, me eksperiencë dhe me një status të njohur në shoqëri
- Krijuar si një koalicionin joformal në kuadrin e një projekti në vitin 2012
- U hartuan procedura të brendshme të hollësishme

Mekanizma të tjerë pjesëmarrjeje

- Ekipi Operacional për Zbatimin e Strategjisë së Informimit të Publikut rreth Anëtarësimit të Malit të Zi në BE
- Përgatitja e planeve të përvitshme të veprimit për zbatimin e strategjisë
- Përgatitja e raporteve të përvitshme për zbatimin e strategjisë
- Ofrimi i rekomandimeve për përmirësimin e informimit të qytetarëve mbi BE-në
- 5 anëtarë nga OShC-të

Mekanizma të tjerë pjesëmarrjeje

- Komiteti Konsultativ i Përbashkët (KKP) BE-Shoqëria Civile e Malit të Zi
- platformë e shoqërisë civile krijuar midis Komitetit Evropian Ekonomik dhe Social dhe shoqërisë civile në Malin e Zi (partner social dhe organizata të tjera të shoqërisë civile).
- Përbërë nga 12 anëtarë, 6 nga secila palë

Mësimet e nxjerra – këshilla për OShC-të shqiptare

3 skenarë:

- **Përfshirja në struktura** - OShC-të që kanë ekspertizë dhe njohuri në fushat përkatëse mund të kontribuojnë në cilësinë e planeve të veprimit;
- **Takimet:** OShC-ë krijojnë rekomandime për përmirësim dhe i sjellin aktorët “në tavolinë”
- **Monitorimi i pavarur:** OShC-të hartojnë raporte hije dhe përmirësojnë objektivitetin e raportimit
- **KINI PARASYSH:**
- **Shfrytëzoheni procesin e integritit evropian për të zhvilluar mekanizma dhe politika që i mbështesin OShC-të**

Mësimet e nxjerra – këshilla për OShC-të shqiptare

- Nuk ka model të përsosur për pjesëmarrjen në procesin e integritit evropian
- Avokoni për modelin (apo modelet) që i përshtaten më shumë pozicionit tuaj në vend, kapaciteteve dhe qëllimeve tuaja
- OShC-të mund të ndërmarrin qasje të ndryshme – nuk është e domosdoshme të bien të gjithë dakord për të njëjtën qasje
- Çdo qasje (përfshirja në struktura, takime, apo monitorimi i pavarur) është legjitime për sa kohë i shërben rritjes së transparencës dhe/ose cilësisë së procesit

Pyetje

Kontakt:

ananovakovic.mne@gmail.com

